

O malém písmenku

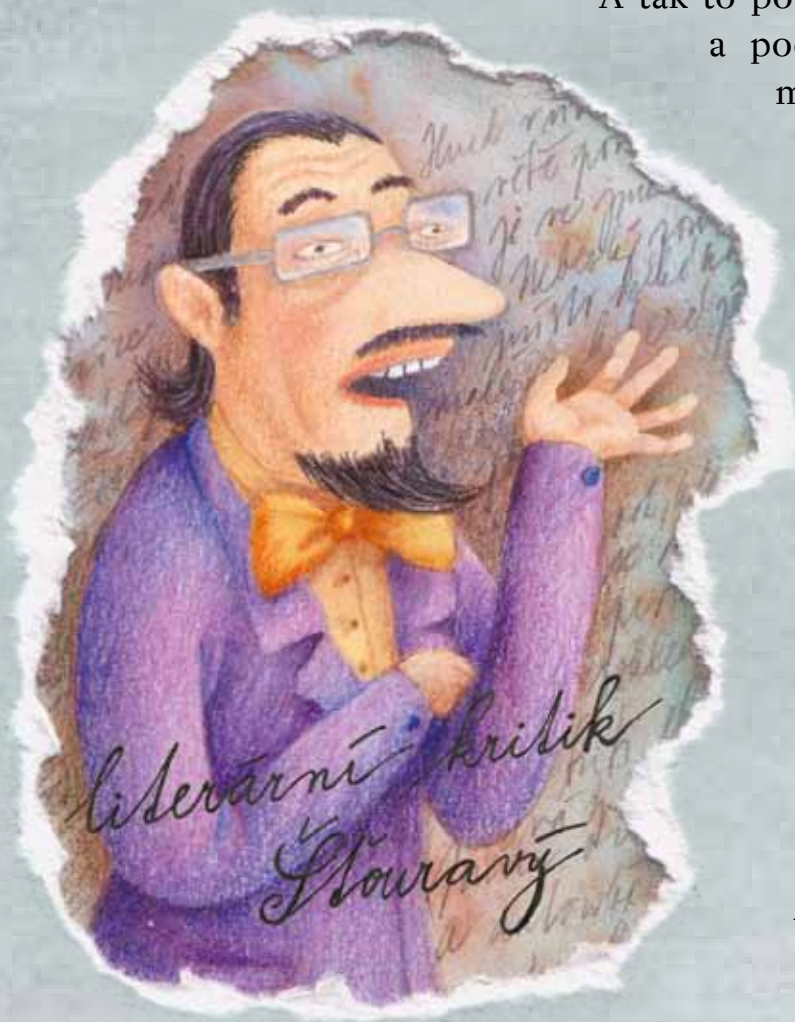
Nikdo už nikdy nezjistí, co sazeč Procházka v noci z dvanáctého na třináctého ledna dělal, snad se zdržel v restauračním zařízení se svými kumpány z pivního oddílu Rozbřesk, ale jisté je, že když třináctého přišel do práce a začal sázet knihu Pohádky pro dospělé děti a nedospělé dospělé, sáhl po špatném písmenku a místo věty *Když bylo panu Nebeskému dvanáct let, začal lhát* vysázal *Když bylo panu nebeskému dvanáct let, začal lhát*. Nikdo si toho nevšiml a kniha vyšla i s touhle zdánlivě nepodstatnou chybou. Nepodstatnou? Kdyby jen sazeč Procházka věděl, co všechno způsobil...

Sotva si knihu koupil první čtenář a celou ji přečetl, písmenka v ní ožila. Protáhla se, rozkoukala se a hned si začala stěžovat, že je v té tiskárně nasázeli příliš těsně k sobě, jak je nespravedlivé, že první a poslední písmenka slov mají více prostoru než ta uprostřed, a jak je vůbec možné, že některá písmenka jsou veliká, zatímco většina jich je malých, to že je skandál všech skandálů a že si budou stěžovat. Ale nebylo komu. Ani jak. Slova jsou slova, přestože mnohdy mají více významů a při různých intonacích různě zní. Třeba takový balonek bude vždycky balonek a nikdo na světě

z něj nevyčte, že písmenka hrozí stávkou, pokud nedostanou více prostoru a stejnou vážnost a rozhled, jaké mají písmena veliká.

A tak to po čase písmenka vzdala a pochopila, že nemohou mít v životě všechno, co si usmyslí, a že na některé zákonitosti, třebaže nespravedlivé, si prostě musí zvyknout.

Ale tak jako se mezi lidmi vždy najde nějaký ten potíživista, neboli, jak Angličané hezky říkají, troublemaker, našel se jeden i mezi písmenky v této knize. Které myslíte, že to asi tak mohlo být? Ano, správně, to chyb-

né malé n, ten nešťastný
omyl sazeče Procházky.
Dlouho se zdálo, že situace
kolem společenského po-
stavení písmenek je již vy-
řešená, ale pak se kniha do-
stala do rukou literárnímu
kritikovi Štouravému a bylo
zle. *V bezesporu zajímavé knize*

Pohádky ze života mě zaujala především povídka O lhářích, napsal tehdy do novin. Kromě výrazně didaktického a snad až mentorského tónu oplývá rovněž nezanedbatelnou symbolikou, která ji pozdvihuje nad současný standard české prózy (překlad: povídka O lhářích je lepší než

cokoliv jiného v české literatuře). *Hned v úvodní větě povídky je ve jménu Nebeský použito místo velkého N malé n, které jasně charakterizuje danou postavu. Tahle drobnost, která se na první pohled jeví býti chybou, dává povídce punc originality a autorské zralosti.*

Jakmile se n dozvědělo, jaký význam mu kritik Štouravý přisoudil, nadmulo se pýchou a ostatní písmenka na řádce uznale pokyvovala hlavami, že je malé n skutečně kabrňák a že to dotáhlo daleko. Jenomže n to nestačilo. Žádná poklona mu nepřišla dost hluboká a žádná pochvala dost veliká. Nejenže začalo po ostatních písmenkách chtít, aby mu říkala mistře, ale navíc vyžadovalo, aby mu sloužila. Tu přinést snídani, tu vyčistit boty, tu vyprat ponožky... *Je malé, ono z toho vyroste,* říkala si některá písmenka, zatímco útrpně plnila zvykaná přání našeho n, ale ta moudřejší ostatní nabádala, aby to nedělala, protože tím mrňouska nadobro zkazí. *Chtělo by to pětadvacet na holou,* radila, ale písmena je příliš neposlouchala a myslela si, že tolik přísnosti snad nebude zapotřebí.

Mezitím jazykovědci pořádali schůzky a semináře, aby odhalili všechny symbolické roviny toho malého n ve jméně Nebeský, a význam našeho n tím ještě rostl. Začalo mít pocit, že není správné, aby se nacházelo mezi ostatními, docela obyčejnými písmeny, která mu nesahají ani po obloučky, dávalo jim najevo svou povýšenost, místo Mistře si nechalo říkat Výsosti nebo Vaše ctěná Vele-

váženosti, a zanedlouho dokonce vzneslo požadavek, že jako nejdůležitější písmeno v knize vyžaduje vlastní stránku. Písmenka už to nemohla dále poslouchat. *Co si o sobě vlastně myslíš?* zeptalo se jednou večer velké K malého n. To povýšeně zvedlo nosík a prsklo: *Jednak si vyprošuji to tykání a jednak si uvědomte, že zatímco já jsem to, o kterém všichni mluví, o vás nikdo ani myšlenkou nezavadí. Kdyby nebylo mě, tak o vás nezavadí ani pohledem, a zůstala byste zastrčená někde v regálech knihoven a knihkupectví.* Pak se odvrátilo a řeklo, že chce spát. Ale K ho nenechalo: *Ty si vážně myslíš, že na nás nezáleží?* Malé n se na něj ani nepodívalo: *Nejenže na vás nezáleží, ale vy ani nikomu nestojíte za pozornost, protože jste zcela nezajímavá!*

Když n usnulo, začala mezi písmenky v knize šeptanda, jak dát tomu nafoukanci lekci pokory. *Vyhoďme ho z knihy,* navrhovaly tečky ve větách. *Otočíme ho vzhůru nohama a bude z něj u,* šeptalo o, ale všechna u s tím zásadně nesouhlasila. *Já vím o něčem lepším,* tuklo se jednou nožičkou do hlavy velké K. *V noci se každé z nás přemístí.* A protože se K těšilo veliké vážnosti a jeho nápad byl uznán za nejlepší, v noci, když všichni čtenáři spali, se písmenka přemístila.

Ráno se strhl poprask. Kdokoliv knihu Pohádky pro dospělé děti a nedospělé dospělé otevřel, nevěřil vlastním očím. Na stránkách byly místo vět nesrozumitelné a nečitelné shluky písmen a tam,

kde ještě den předtím byla ta slavná a zkoumaná věta *Když bylo panu nebeskému dvanáct let, lhal, stálo teď ždyK olyb puna numéксеbe náctdva etl, lalh*. Ten povyk probudil malé n. *Co se to děje*, promnulo si oči a nic kolem sebe nepoznávalo. *Co je to za hloupý žert? Oka-mžitě se vraťte tam, kde máte být!* křičelo na písmenka. Velké K však řeklo: *Ještě nepřišel ten správný čas*.

Vzpoura písmen nenechala nikoho v klidu. Psalo se o ní v novinách, povídali si o ní lidé prostí i vzdělaní. Nic takového se ještě nikdy nestalo. Je to nějaký nadpřirozený úkaz? Nebo snad znamení konce civilizace? Společnost byla na nohou a na malé n už si nikdo ani nevzpomněl. Marně se dovolávalo pozornosti, marně nadávalo, marně prosilo.

Stále si myslíš, že jsi nejdůležitější písmenko na světě? zeptalo se ho o pár dní později K a malé n omluvně špitlo: *Choval jsem se hloupě, nezlobte se. Teď už vím, že každý z nás má svůj význam a svou vážnost, a nikdo na světě by ji tomu druhému neměl upírat*.

Ještě té noci se písmenka vrátila zpět na svá místa a vše se ocitlo ve starých kolejích. Lidé si ještě chvíli lámali hlavy nad tím, čím to asi tak mohlo být, že se písmena v knize pomíchala, ale pod tíhou jiných starostí a událostí na to časem zapomněli, stejně jako na malé n, kterému přikládali takový význam.

A naše malé n? To je od té doby pokorné. Nad nikoho se nepovyšuje, ráno všechny své sousedy pozdraví, při každé prosbě řekne prosím a za každou laskavost poděkuje. Inu, všechno je, jak má být.

A ot ej nekoc eltéh kypodáh.

O starých krabicích

Péťa Chvastoun chtěl mít vždy všechno nej. Největší, nejmenší, nejširší, nejtenčí, nejvzácnější, nejkrásnější, nejsenzačnější, nejvelkolepější. Však to byl také nejhloupější kluk v ulici.

Když vyrostl, stal se z něj nejvlivnější šéf nejdynamičtější firmy. Měl nejpozoruhodnější plat ze všech a seznámil se s nejatraktivnější dívkou, pro kterou byl tím nejzajímavějším a nejbáječnějším mužem na světě. Společně žili v tom nejhonosnějším domě ve městě, jezdili na nejdražší dovolené, dávali si nejpřekvapivější dary, žili tím nejzáviděníhodnějším způsobem života. Ale už nějak nepostřehli, že k sobě mají ten nejchladnější a nejmajetnější vztah široko daleko. Místo aby si řekli, že se mají rádi, platili si piloty, aby to svými letadly napsali za ně na oblohu, najímali kuchařské mistry, aby pro toho druhého upekli dorty ve tvaru srdce. Věděli, že si mají vyznat lásku, protože tak to přece mezi zamilovanými chodí, ale kdykoliv to udělali, chybělo jejich vyznání to, co nás k němu vede. Cit.

Jednou večer, když Petr Chvastoun s Rozumbradou Povýšenou seděli před televizí a sledovali program své vlastní televize, protože by nesnesli pomýšlení, že se dívají na stejný program jako miliony

jim ani po kotníky nesahajících lidí, se Petr zarazil právě ve chvíli, kdy si chtěl strčit do úst hrst toho nejpráskavějšího popcornu.

„Má milá, myslím, že nastal okamžik, kdy se budeme muset snížit ke zvykům obyčejných lidí,“ řekl.

Rozumbradě zaskočilo v krku, a když jí zase odskočilo, vyděšeně vyhrkla: „Ty mě děsíš, Petře!“

Petr odložil mísu popcornu, klekl Rozumbradě k nejdelším nohám na světě, chytil ji za tu nejútlejší ručku, kterou znal, a políbil ji na to nejkřehčí ženské zápěstí. „Rád bych si tě vzal, má milá.“

„A vystrojíš nám tu nejpamátnější a nejvelkolepější svatbu, jakou tady ještě nikdo nezažil?“

„Jinou bych ani nechtěl,“ ujistil ji Chvastoun, a tak mu Rozumbrada řekla své ano.

Celé dny usilovně přemýšleli, čím by jejich svatba měla být nejzajímavější, ale nemohli na nic přijít. Ve vzduchu, pod vodou či na lyžích se dnes žení kdekdo. Snad jen v jícnu sopky to dosud nikdo nezkoušel. Nejspíš proto, že by to bylo nejkratší manželství v dějinách lidského párování.

Chvastoun a Povýšená z toho byli celí nesví. Nejedli, nespali, pracovat nemohli, jak usilovně přemítali, až Rozumbrada ze zoufalství řekla: „Tak snad abychom pozvali celé město, ne? Aspoň jim tím zavřeme ústa, aby neříkali, že jsme nic nevymysleli...“

Chvastoun nadšeně práskl pěstí do stolu, zahlaholil: „To je ono, má milá,“ a pak už se u nich doma až do svatebního dne dveře netrhly a telefony neutichly. Na svatební hostinu vybírali kuřátka s tou nejkřupavější kůrčičkou, dorty s nejsladší polevou a pana faráře chtěli mít toho nejzbožnějšího, protože je přijel oddávat sám papež. Aby se po obřadu, kde zazněla ta nejvznešenější slova a nejlíbeznější varhanní skladby, vešli všichni obyvatelé města k jednomu stolu, padly na jeho výrobu tři kilometry lesa a ve městě musela být vyklizena hlavní třída a dvě sousedící. A aby novomanželé Chvastounovi měli kam dát všechny svatební dary, museli si pronajmout deset hangárů na nedalekém letišti. Když svatba po dvou dnech oslav skončila, odjeli Chvastounovi rozbalovat dary. Každý byl krásně a honosně zabalen, i když v něm často byly obyčejné věci jako plastové lžičky, jedlé papírové ubrousky nebo žehlička na průšvihy. Byli už téměř u konce, když si všimli papundeklové krabice od margarínu s proděravělým víkem, převázané motouzem.

„Ta je ale odporná. Kdo se opovážil nám něco takového dát?!“ zvolali jednohlasně. Jak by také ne, když byli oba stejně povrchní.

A protože na ně už nějakou dobu zpoza plotu koukal malý pihovatý klučina s ohnivě rezavou hlavou, tak mu tu krabici dali.

„Děkuju,“ poděkoval způsobně kluk, sáhl do kapsy pro žabikuch, a sotva na krabici přeřízl motouz, vykoukla z ní ta nejroztomilejší štěněčí hlava. Zamžikala tmou unavenýma očima, zívla a pak dlouhým růžovým jazykem olízla klukovi tvář. Rozumbrada se zhluboka nadechla a nenadále probuzené srdce jí vehnalo do očí slzy.

„Já ho chci,“ napřáhla ukazovák ke štěněti a zadívala se prosebně na manžela. Ten kývl na souhlas a chtěl klukovi štěně vzít, ale... kluk už tam nebyl. A tak Petr chytil Rozumbradu za ruku a pak ji odvedl do jejich honosného, ale jako led chladného domova, kde ulehli do toho nejoblacnějšího novomanželského lože s obohacujícím poznáním, že někdy i ten nejobyčejnější obal může skrývat ten nejkrásnější dar.

O čárách na nebi

Zítřka to bude přesně rok, dva měsíce a tři dny, co Anežka začala hledat svoji maminku. Do města tehdy přijel cirkus a Anežka chtěla tak moc vidět všechny ty akrobaty, klauny a cvičená zvířata, že maminku nakonec udyndala, ačkoliv neměly peněz nazbyt, aby se šly podívat na odpolední představení. Paní za pokladnou jim dala ke vstupenkám bonbon, šašek u vchodu se na ně hlasitě smál, a když Anežka vešla do cirkusového stanu, připadala si jako v úplně jiném světě. Zatímco ten její byl takový šedivý, tady to hrálo všemi barvami a vůněmi a živý orchestr vyhrával jinou hudbu, než jakou jim ve třídě pouštěla paní učitelka.

S očima navrch hlavy se s maminkou posadily na svá místa a začalo představení. Anežka trnula, když akrobatky padaly z výšky střemhlav k zemi, ale vždycky je nakonec zachránili akrobaté. Ani nedýchala, když viděla stát slona na jedné noze na tenisovém míčku. A mohla si hlavu ukrotit, když sledovala kouzelníka, jak tahá z klobouku jednoho králíka za druhým. Strašlivě si přála být všem těm čárům blíž, nejen je nečinně sledovat z desáté, nejlevnější řady. Už už chtěla mamince říct, že až vyroste, bude jezdit s cirku-

sem, když přišel na scénu krotitel dravých šelem a vyzval veleváženému publikum, aby určilo jednoho dobrovolníka, který mu bude asistovat při drezuře tygra bengálského. Anežka vyskočila a křičela: „Já, já se hlásím. Vyberte si mě!“ Ale krotitel zavrtěl hlavou, že prý to nejde, že je na to ještě moc malá. „Tak si vyberte maminku,“ vyhrkla Anežka, a než se maminka stačila vzpamatovat, už stála uprostřed šapitó s krotitelem a tygrem bengálským a slyšela, jak ji dcera nabádá, aby si všechno dobře pamatovala, protože to bude chtít před spaním slyšet místo pohádky na dobrou noc.

A pak šlo všechno ráz na ráz. Ozval se virbl, krotitel vyzval maminku, aby vložila hlavu tygroví do tlamy, že prý se nemá čeho bát, a tygr udělal chramst a maminka byla najednou ta tam. Lidé začali o překot tleskat a manželský pár, který seděl vedle Anežky, říkal:

„Viděl jsi to, Josef? To bylo kouzlo, co?“

„Ale nebylo, Maruš, ten tygr tu ženskou normálně sežral!“

„To je hloupost, Josef. To by si nemohli dovolit, nechat sežrat diváka.“

„A proč ne? Cirkusáci dneska třou bídu s nouzí a něčím přece tu dravou zvěř krmit musí.“

Anežka už z představení nic neměla. Seděla jako na trní a vyhlížela maminku. Ale ona nikde. Když produkce skončila, vydala se za krotitelem.

„Pane, kde je moje maminka?“ zeptala se ho. On se k ní sklonil, mile se na ni usmál a řekl: „Tvoje maminka už šla domů. Říkala mi, abych ti vyřídil, že za ní máš přijít. Zapomněl jsem na to. Nezlob se.“

Anežka se rozzářila, poděkovala tomu hodnému muži a šla domů. Jenomže maminka doma nebyla. Anežka na ni čekala celou noc, ale nedočkala se jí. Ráno šla proto do cirkusu, aby se krotitele zeptala, jestli náhodou ten vzkaz nějak nepopletl, ale cirkus už byl pryč. Na louce po něm zbyla jen udušaná tráva a stopy od kol maringotek a vozů se zvířaty.

Tehdy se Anežka rozhodla, že svou maminku najde stůj co stůj, a vydala se proto za cirkusem. Jenomže dostihnout pěšky někoho, kdo jede, to není jen tak. Až do včerejšího dne se Anežka s cirku-

sem těsně mýjela. Ale dneska... Dneska, když už se téměř poddala myšlence, že to vzdá, cirkus uviděla. Rozběhla se k němu jako o závod. „Maminko, maminko moje, tak jsem tě konečně našla!“ volala se slzami na krajíčku, když jí cestu zastoupil nějaký pán. Pohlédla mu do tváře a okamžitě ho poznala. Měl sice o pár kilo a šedivých vlasů víc, ale byl to on. Krotitel. „Kde je moje maminka?“ uhodila na něj. „Jaká maminka?“ povytáhl obočí krotitel a bylo vidět, že vůbec netuší, o čem to ta malá holka mluví. Když mu ale

Anežka všechno připomněla, začal se rozpomínat. Prsty si nakroutil konečky knírů a pak prohlásil: „Řeknu ti to. Ale každá informace něco stojí. Co jsi ochotná udělat, když ti řeknu, kde tvoje maminka je?“ Anežka neváhala ani chvíli. „Všecko, úplně všechno.“ Krotitel se zamyslel: „Dobrá. Tak se domluvme, že za každý splněný úkol, který ti uložím, ti řeknu něco, co ti tvoji maminku pomůže najít, platí?“ a Anežka souhlasila.

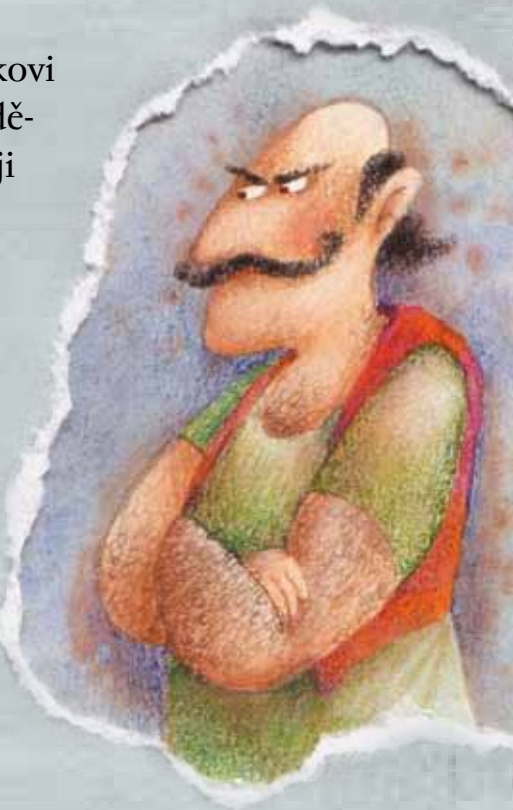
Uklidila krotitelovu maringotku a dozvěděla se, že maminka je daleko. Vyčistila tygroví zuby a krotitel jí řekl, že maminka ví o každém jejím kroku. Když si jedna krasojezdka zlomila nohu, Anežka se naučila jezdit

místo ní a dozvěděla se, že ačkoliv ona maminku nevidí, maminka jí ano. Tak utekl téměř rok, Anežka se mezitím stala právoplatnou členkou cirkusu, ale o mamince se nic podstatného nedozvěděla.

Až jednoho dne, právě když nesla šaškovi dvě stě nafouknutých balonků a měla co dělat, aby se s nimi udržela na zemi, neboť ji nadnášely, zaslechla krotitele, jak principálovi říká: „Já už vážně nevím, co jí mám říkat, šéfe. Dochází mi nápady. Někde se tenkrát stala chyba a tygr tu její mámu prostě sežral.“ Anežka se zastavila. Nechtěla uvěřit tomu, co slyšela. Přece nehledá maminku tak dlouho jen proto, aby se dozvěděla, že už ji nikdy nenajde?!

A najednou se zvedl prudký vítr, zadul do balonků, a jak byla Anežka zesláblá smutkem, zvedl ji ze země a ona náhle plula oblohou. Svět se jí vzdaloval, lidé si na ni ukazovali a volali: „Koukejte se, ona letí,“ a ona skutečně letěla a svěží vzduch voněl po

salátových okurkách a ona před sebou zničehonic uviděla takovou tu bílou čáru na nebi, kterou za sebou na obloze nechávají letadla, a už vůbec nebyla smutná, naopak, smála se, protože si vzpomněla, jak jí maminka jednou řekla, že tyhle čáry jsou brány do jiných světů. Anežka začala mávat rukama a kopat nohama, aby už té čáře byla co nejbliže, a vtom jí do nosu zavanula vůně její maminky, ta neopakovatelná a nenapodobitelná vůně, kterou nadevše milovala. Mávala a kopala ještě usilovněji, proplula mlhovinou a pak maminku uviděla, jak se na ni usmívá, a tak se jí vrhla kolem krku.

„Vstávej, Anežko, nespi,“ zacloumal spící Anežkou šašek a dodal: „Potřebuji ty balonky.“ Anežka si promnula rozespálé oči. „Jasně, hned to bude,“ špitla a utíkala za paní principálovou, která seděla u bomby s heliem.

„Říkal šašek, kolik těch balonků bude potřebovat?“ zeptala se paní principálová Anežky. Ta se krátce zamyslela, pak jí na tváři zahrál lehký úsměv, a když řekla: „Dvě stě. Přinejmenším dvě stě,“ ucítila, jak se od severu začal zvedat vítr.

